

ІНВЕСТИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

УДК 330.322+336.531

П. І. Віблій, Ю. О. Гандзюк
Національний університет “Львівська політехніка”

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ІНВЕСТУВАННЯ У КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ

© Віблій П. І., Гандзюк Ю. О., 2017

Проведено емпіричне дослідження впливу зміни обсягів інвестицій у креативні індустрії на обсяги валового продукту, створеного креативними індустріями. Проведено кореляційно-регресійний аналіз та економіко-математичне моделювання цього впливу та підтверджено гіпотези щодо його статистичної значущості. На основі побудованої багатофакторної лінійної моделі було здійснено прогнозування обсягів валового продукту креативних індустрій на 2017–2020 рр. залежно від обсягів інвестицій у креативні індустрії та підтверджена доцільність збільшення обсягів цих інвестицій.

Ключові слова: інвестиції, креативна економіка, креативні індустрії, багатофакторна лінійна регресія.

P. I. Viblyi, Y. O. Handziuk
Lviv Polytechnic National University

EMPIRICAL RESEARCH OF THE POTENTIAL OF INVESTING IN CREATIVE INDUSTRIES IN UKRAINE

© Viblyi P. I., Handziuk Y. O., 2017

In this paper the empirical research of the impact of the changes in the volume of investments in creative industries on the gross product of creative industries is performed.

Overall, creative industries show rapid development all over the world. Between 2003 and 2012, the volume of trading of creative goods and services rose by more than 80 per cent. The most rapid development of the creative industries is typical for developing economies. However, in case of Ukraine, the share of creative economy in GDP is still low compared to the respective indicator in the majority of countries with developing economies. The one among main problems that hinder the development of creative industries in Ukraine is the lack of financial resources. For this reason, the study of the investing in creative economy in Ukraine is necessary.

The purpose of this paper is to assess the potential of the increase of investments in creative industries with the aim of acceleration of their development.

According to UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development), the creative economy include the following industries: cultural heritage (traditional culture, cultural monuments), art (fine arts, performance, music, drama), media (publishing, audiovisual production, new media), functional creative sphere (design, digital and cultural services).

With respect to the volume of investments in creative economy in Ukraine, it reached its maximum, 13.4 billion UAH, in 2012. Then, the volume of investments in creative economy decreased to 5.03 billion UAH in 2014. In 2015, the volume of investments began to recover and in 2016 constituted approximately 9,5 billion UAH.

In this paper the multiple linear model of the impact of the changes in the volume of investments in creative industries on the gross product of creative industries was built. The hypothesis that the relationship between the volume of investments in creative industries and the gross product of creative industries is positive and statistically significant was proved. The hypothesis that there is the relationship between the gross product of creative industries in the current year and the gross product of creative industries in previous two years was proved.

The forecast of the gross product of creative industries depending on various volumes of investing in creative industries for the period between 2017 and 2020 was performed using the multiple linear model built by authors. The results of forecast showed that in case the amount of investments in creative economy will remain the same as in 2016, the gross product of creative economy in Ukraine will rise by approximately 44.8 per cent until 2020. In case the volume of investments in creative economy will rise by 50 per cent annually, the gross product of creative economy in Ukraine will rise from about 99.6 billion UAH in 2016 to approximately 336 billion UAH in 2020, that is, will increase in more than three times.

The results of the empirical research of the potential of investing in creative economy in Ukraine show that the increase of the volume of investments in creative industry will facilitate significantly the development of those industries as well as will increase the gross product of creative economy. The increase of the volume of investments in creative economy will also have a positive impact on social sphere, creating workplaces for young, creative and talented people and improving the overall level of well-being.

Key words: investments, creative economy, creative industries, multiple linear regression.

Постановка проблеми. Однією з характерних ознак розвитку світової економіки на початку XXI століття став стрімкий розвиток креативних індустрій. Згідно з даними ООН, обсяги торгівлі креативними товарами і послугами з 2003 по 2012 рр. зросли більше ніж на 80 % (а саме: від 302 до 548 млрд дол. США [1]). Згідно з деякими оцінками, питома вага креативних індустрій у світовій економіці становить 7 % ВВП [2]. У США та в середньому по країнах ЄС частка ВВП, яку формують креативні індустрії, становить понад 3 %, причому у Швеції, Фінляндії, Нідерландах та Великобританії частка креативного сектору перевищує середнє значення по ЄС вдвічі [2]. В Україні частка ВВП, що створюється у креативних індустріях, протягом 2010–2015 рр. коливалася, за різними оцінками, у межах від приблизно 3 % до дещо більш ніж 4 %. Загальносвітовою тенденцією є те, що найвищі темпи розвитку креативних індустрій спостерігаються в країнах з економіками, що розвиваються [1, 2]. Проте у випадку України частка ВВП, що створюється в креативних індустріях, є значно нижчою за відповідний показник більшості економік, що розвиваються, у яких частка креативних індустрій у ВВП переважає 5 % [1].

Однією з найбільших проблем розвитку креативних індустрій в Україні є брак фінансових ресурсів [3]. У зв'язку з економічною та фінансовою кризами, а також девальвацією національної валюти, обсяги капітальних інвестицій в креативні галузі в еквіваленті долара США протягом 2013–2016 рр. скоротилися на 61,6 % [4]. І хоча у 2016 р. вже спостерігалось певне покращення ситуації (обсяги капітальних інвестицій зросли порівняно із 2015 р. на 18,9 %), стан інвестування в креативні індустрії в Україні залишається незадовільним та потребує підтримки держави як за допомогою удосконалення законодавчої бази, так і за допомогою реалізації економічних важелів. Про це також свідчить скорочення частки інвестицій у креативні галузі у загальному обсязі капітальних інвестицій в Україні: у 2013 р. ця частка становила 4,1 %, а у 2016 р. скоротилася до 3,8 % [4]. Тому з метою сприяння розвитку креативного сектору економіки України доцільним є дослідження потенціалу інвестування у креативні індустрії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання сутності, тенденцій та перспектив розвитку креативних індустрій розглядали праці вчених Киризюк С. [2], Вахович І. [3], Чуль О. [3], Флоріда Р., Хокінс Дж., О'Конор Дж., Лук'яненко Д. [5], Бурмака М. [5], Галахова Т. [5] та ін. Питання впливу інвестицій на функціонування економіки в Україні розглядали такі вчені: Озим-

чук О. [6], Субочев О. [7], Федоренко В., Худавердієва В., Губський Б. та Захарін С. Роль та основні завдання креативних індустрій в економіці країн світу та Канаді, зокрема, досліджував учений Генрік Пол. [8]. Учені Вахович І. та Чуль О. проводили дослідження стану проблем та перспектив розвитку креативного сектору економіки України в регіональному перерізні. Лук'яненко Д., Бурмака М. та Галахова Т. розглядали сутність та особливості в креативні галузі у світовому масштабі. Проте досі не було проведено емпіричного дослідження впливу інвестицій у креативні галузі на функціонування креативних індустрій в Україні.

Постановка завдання. Мета дослідження – оцінити на основі статистичних даних потенціалу збільшення обсягів інвестицій у креативні індустрії в Україні з метою прискорення їх розвитку, а також обґрунтувати доцільність збільшення обсягів інвестицій у креативні індустрії як один із можливих чинників прискорення розвитку української економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Конференцією ООН з торгівлі та розвитку UNCTAD з метою визначення суті поняття “креативна економіка” була розроблена класифікація креативних індустрій. Так, до креативної економіки зараховують чотири групи та дев'ять підгруп креативних індустрій. До першої групи належить сфера культурної спадщини. У межах цієї групи виділяють такі дві підгрупи: традиційна культура (історичні фестивалі, ремесла) та культурні пам'ятки (бібліотеки, музеї, археологічні розкопки). До другої групи належить мистецтво, яке також поділено на дві підгрупи: образотворче мистецтво (живопис, скульптура, фотографія) і виконавче мистецтво (виконання музичних творів, драматургія). До третьої групи зараховали сферу медіа, виділивши при цьому такі три підгрупи: публікації та видання (книги, журнали), аудіовізуальні твори (телебачення, радіомовлення, виробництво фільмів), а також нові медіа (цифровий контент, зокрема, інформаційні веб-сайти, відеоігри). Остання, четверта група – це функціональний креатив. До функціонального креативу належать такі підгрупи: дизайн (ювелірні вироби, архітектура, дитячі іграшки) та креативні послуги (зокрема реклама, цифрові, культурні послуги) [2].

Перспективність інвестування в креативну економіку в Україні й зумовлена тим, що:

1) основним ресурсом у креативних індустріях є людський капітал [2]. Отже, розвиток креативних галузей не вимагає значних капіталовкладень (таких, наприклад, як створення нових промислових підприємств), а може ґрунтуватися на потенціалі працівників та підприємців;

2) для країн економіка, що розвивається, є характерними вищі темпи росту креативних індустрій [1, 2]. Економіки, що розвиваються, також забезпечують основну частку експорту креативних товарів і послуг – 57 % [1];

3) інвестування в креативну економіку може також бути важливим фактором соціального розвитку, адже у зв'язку із сучасними несприятливими соціально-економічними умовами в Україні багато молодих та талановитих людей виїжджають за кордон у пошуках кращої роботи та вищого рівня життя. Інвестування у креативні індустрії забезпечить необхідними грошовими коштами вже наявний людський капітал, а отже, дасть змогу талановитим людям реалізовувати себе в Україні та працювати на її благо.

Динаміку капітальних інвестицій у креативні галузі, а також внесок креативних індустрій у створення ВВП України наведено у табл. 1.

Як бачимо з табл. 1, обсяги капітальних інвестицій у креативний сектор економіки досягли свого максимуму у 2012 р. (13,4 млрд грн), після чого у 2013 та 2014 рр. почали різко скорочуватися і у 2014 р. становили лише 5,03 млрд грн. Попри те, що у 2015–2016 рр. обсяги капітальних інвестицій в креативний сектор відновили своє зростання, номінальний обсяг капітальних інвестицій у 2016 р. (9,5 млрд грн) все ще є приблизно на 40 % нижчим, ніж відповідний показник у 2012 р. [4].

Незважаючи на те, що протягом останніх років питома вага капітальних інвестицій у креативні індустрії в загальному обсязі капітальних інвестицій скоротилася від 4,9 у 2012 р. до 2,9 % – у 2016 р., частка ВВП, створеного у креативних індустріях, навпаки, зросла від 3,78 –

у 2012 р. до 4,18 % – у 2016 р. [4]. Отже, попри скорочення обсягів інвестицій у креативну економіку, самі креативні галузі економіки демонструють тенденцію до зростання.

З метою здійснення оцінки потенціалу креативного сектору економіки в Україні ми провели економіко-математичне моделювання тенденцій розвитку креативних індустрій в Україні. У межах економіко-математичного моделювання та специфікації економетричної моделі висуваємо гіпотези щодо взаємозв'язків між обсягами валового продукту, створеного у креативному секторі економіки, та його основними визначальними факторами.

Таблиця 1

Динаміка обсягів капітальних інвестицій в креативну економіку в Україні та внеску креативних індустрій у створення ВВП протягом 2010–2016 рр.

Показники	у фактичних цінах, млн грн						
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Капітальні інвестиції у креативні індустрії	7069,0	12884,0	13394,2	8349,8	5032,7	7145,6	9465,8
Загальний обсяг капітальних інвестицій в економіку	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	219419,9	273116,4	326163,7
Питома вага капітальних інвестицій в креативні індустрії у загальному обсязі капітальних інвестицій, %	3,91 %	5,34 %	4,90 %	3,34 %	2,29 %	2,62 %	2,90 %
Частина ВВП, створеного в креативних індустріях	38027,9	44055,1	53040,2	61200,1	64149,2	81729,2	99562,2
ВВП	1 079 346	1 299 991	1 404 669	1 465 198	1 586 915	1 988 544	2 383 182
Питома вага креативних індустрій у ВВП, %	3,523 %	3,389 %	3,776 %	4,177 %	4,042 %	4,110 %	4,178 %

Джерело: побудовано авторами на основі [4].

Як згадувалося раніше, валовий продукт креативних індустрій протягом проаналізованого періоду демонструє стійке зростання попри загальну негативну економічну ситуацію в країні у 2014–2016 рр. та скорочення обсягів капітальних інвестицій у креативні індустрії. Отже, можна зробити припущення, що креативний сектор економіки має внутрішні рушійні сили розвитку. Тому висуваємо такі гіпотези:

H_1 : між обсягами валового продукту креативних індустрій в t -му р. та обсягами валового продукту креативних індустрій в р. $t-1$ існує прямий і статистично значущий зв'язок;

H_2 : між обсягами валового продукту креативних індустрій в t -му р. та обсягами валового продукту креативних індустрій в р. $t-2$ існує прямий і статистично значущий зв'язок.

Збільшення обсягів інвестування у будь-яку галузь економіки зумовлює зростання обсягів доступних фінансових ресурсів для розвитку і в такий спосіб стимулює ріст валового продукту. На думку О. В. Озімчук [6], залучення достатніх обсягів інвестицій, а також науково обґрунтована політика реалізації інвестиційних проектів відіграють вирішальну роль у забезпеченні виходу економіки з кризового стану. Тому висуваємо гіпотезу H_3 : між обсягами валового продукту креативних індустрій та обсягами капітальних інвестицій у креативні індустрії існує прямий і статистично значущий зв'язок.

Очевидним є той факт, що фінансово-економічна криза, що розпочалася у 2014 р., зумовила серйозні дисбаланси в усій економіці України. Загалом економічне зростання, яке може бути виражене через ріст реального ВВП, створює сприятливі умови і для розвитку окремих галузей, і навпаки: економічний спад гальмує розвиток. Тому висуваємо гіпотезу H_4 : між обсягами валового продукту креативних індустрій та темпами приросту реального ВВП України існує прямий і статистично значущий зв'язок.

За тип економетричної моделі обираємо лінійну багатофакторну модель, оскільки цей тип моделей є гнучким у використанні, а також дає змогу за умови правильної специфікації моделі одержувати точні результати.

Результати багатофакторного регресійного аналізу подано у табл. 2.

Таблиця 2

Результати багатофакторного регресійного аналізу

Параметри	Оцінка параметра рівняння регресії, b	Рівень значущості, p
Капітальні інвестиції у креативну економіку	2,516	0,0975
Валовий продукт креативних індустрій у р. t-1	0,813	0,0351
Валовий продукт креативних індустрій у р. t-2	0,139	0,0896
Темп приросту реального ВВП України	81027,5	0,3014
Коефіцієнт детермінації, R^2		0,984
Скоригований коефіцієнт детермінації, скориг. R^2		0,953

Джерело: розраховано авторами.

У результаті проведеного регресійного аналізу можемо зробити такі висновки:

– приймаємо за рівня значущості 0,05 гіпотезу H_1 про те, що між обсягами валового продукту креативних індустрій в t-му р. та обсягами валового продукту креативних індустрій в р. t-1 існує прямий і статистично значущий зв'язок;

– приймаємо за рівня значущості 0,1 гіпотезу H_2 про те, що між обсягами валового продукту креативних індустрій в t-му р. та обсягами валового продукту креативних індустрій в р. t-2 існує прямий і статистично значущий зв'язок;

– приймаємо за рівня значущості 0,1 гіпотезу H_3 про те, що між обсягами валового продукту креативних індустрій та обсягами капітальних інвестицій у креативні індустрії існує прямий і статистично значущий зв'язок;

– відхиляємо за рівня значущості 0,1 гіпотезу H_4 про те, що між обсягами валового продукту креативних індустрій та темпами приросту реального ВВП України існує прямий і статистично значущий зв'язок.

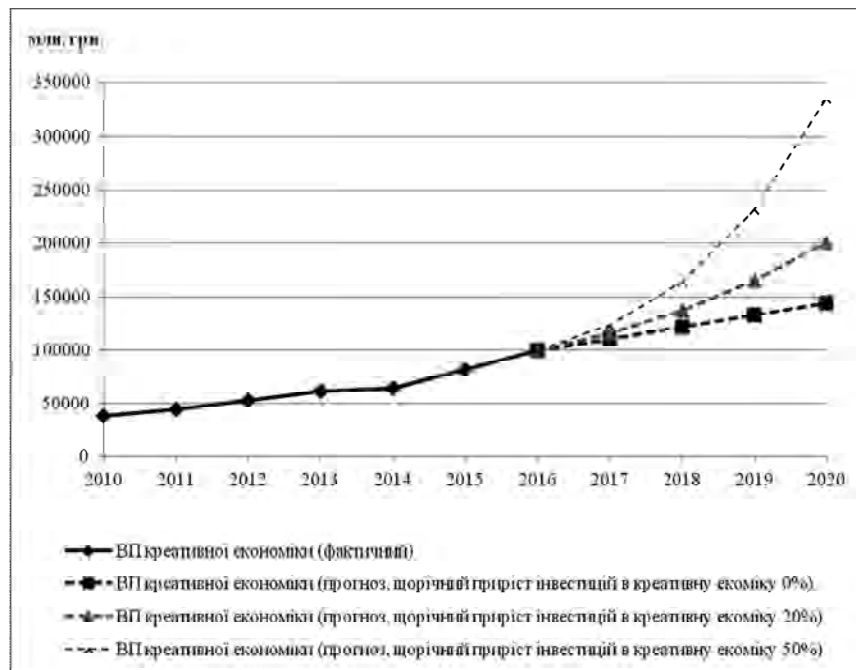
Оскільки вплив одного із факторів у попередній моделі виявився незначним, для проведення прогнозування необхідно використовувати вдосконалену модель. В остаточній моделі використовуємо тільки ті фактори, рівень значущості оцінок параметрів яких становив не більш як 0,1. Отже, остаточна модель набуває такого вигляду:

$$ВПКрЕк_t = -11007,2 + 0,833ВПКрЕк_{t-1} + 0,156ВПКрЕк_{t-2} + 2,687ІнвКрЕк_t,$$

де $ВПКрЕк_t$ – валовий продукт креативної економіки у р. t; $ВПКрЕк_{t-1}$ – валовий продукт креативної економіки у р. t-1; $ВПКрЕк_{t-2}$ – валовий продукт креативної економіки у р. t-2; $ІнвКрЕк_t$ – обсяг капітальних інвестицій у креативну економіку в р. t.

Коефіцієнт детермінації R^2 побудованої моделі становить 0,969, скоригований коефіцієнт детермінації – 0,939, що свідчить про те, що побудована модель описує значну частину варіації результуючої змінної (обсягів валового продукту креативної економіки). Розрахункове значення F-критерію для моделі становить 31,551, що є більшим, ніж критичне значення F-критерію 9,28 за рівня значущості 0,05. Тому можемо зробити висновок про адекватність побудованої моделі статистичним даним.

На основі побудованої моделі здійснюємо прогнозування розвитку креативної економіки в Україні на 2017–2020 рр. Результати прогнозування показано на рисунку.

Динаміка валового продукту креативної економіки протягом 2010–2016 рр. та прогноз на 2017–2020 рр.

Отже, відповідно до результатів прогнозування, навіть за умови, що обсяг капітальних інвестицій в креативну економіку протягом 2017–2020 рр. залишатиметься на тому самому рівні, що й у 2016 р. (а саме: 9,5 млрд грн), валовий продукт, вироблений креативними індустріями, зростатиме і у 2020 р. становитиме приблизно 144 млрд грн, що на 44,8 % більше, ніж фактичне значення у 2016 р. (99,6 млрд грн). Це свідчить про життєздатність креативних індустрій в Україні у сучасних умовах функціонування, адже навіть без додаткового фінансування, креативний сектор здатний забезпечувати своє зростання.

Якщо ж щорічний темп приросту капітальних інвестицій у креативну економіку становитиме 20 %, то зростання обсягів валового продукту у креативній економіці відбуватиметься ще вищими темпами: згідно з результатами прогнозування, очікується, що за такого стану у 2020 р. валовий продукт креативного сектору української економіки становитиме приблизно 201 млрд грн, що приблизно удвічі більше, ніж відповідний показник 2016 р. Цікавим є те, що за умови, якщо буде забезпечено щорічне зростання капітальних інвестицій в креативний сектор економіки України на рівні 50 %, то за 2017–2020 рр. обсяги валового продукту, створеного у креативних індустріях, зросте приблизно до 336 млрд грн, що більше, ніж втричі переважає відповідний показник 2016 р.

Отже, результати проведеного прогнозування свідчать про високий рівень доцільності спрямування інвестицій у креативний сектор української економіки. Навіть незначна зміна структури капітальних інвестицій в економіці України на користь креативних індустрій спричинить істотне зростання креативного сектору, а також збільшення його внеску у виробництво ВВП України.

Висновки. Український креативний сектор економіки має значний потенціал розвитку. Протягом 2010–2016 рр. креативний сектор економіки демонстрував постійне зростання, хоча воно й відбувалося різними темпами: найнижчими темпами креативний сектор зростав у 2014 р. (а саме 4,8 %), найвищими – протягом 2015–2016 рр. Загалом протягом останніх чотирьох років спостерігалось скорочення обсягів інвестицій у креативні індустрії порівняно із 2012 роком, хоча й протягом 2015 та 2016 рр. спостерігалось певне відновлення. Попри скорочення інвестицій, креативний сектор української економіки продовжував демонструвати зростання, що свідчить про життєздатність та перспективність розвитку цього сектору. На основі побудованої економіко-математичної моделі було встановлено, що:

- між обсягами валового продукту креативних індустрій та обсягами капітальних інвестицій у креативні індустрії існує прямий і статистично значущий зв'язок;
- між обсягами валового продукту креативних індустрій у році t та обсягами валового продукту креативних індустрій у роках $t-1$, $t-2$ існує прямий та статистично значущий зв'язок;
- загальний економічний занепад, виражений через темп приросту реального ВВП, не чинить істотного (статистично значущого) впливу на обсяги валового продукту креативних індустрій.

На основі побудованої економетричної моделі було здійснено прогнозування обсягів валового продукту креативних індустрій на 2017–2020 рр. залежно від обсягів капітальних інвестицій у креативні індустрії. Було встановлено, що за умови збереження обсягів капітальних інвестицій в креативний сектор економіки на рівні 2016 р. (9,5 млрд грн) валовий продукт цього сектору до 2020 р. зросте приблизно на 44,8 %. Було також встановлено, що за умови забезпечення щорічного приросту капітальних інвестицій у креативні індустрії на рівні 50 % валовий продукт, створений у креативних індустріях, протягом 2017–2020 рр. зросте більш ніж утричі, а саме: від 99,6 млрд грн у 2016 р. до приблизно 336 млрд грн – у 2020 р.

На основі проведеного емпіричного дослідження можна зробити висновок про високий рівень доцільності інвестування у креативні індустрії в Україні. Збільшення обсягів інвестицій у креативний сектор економіки дасть змогу прискорити вихід української економіки з кризи, підвищити рівень конкурентоспроможності українських креативних товарів та послуг на світовому ринку, а також досягти численних позитивних соціальних ефектів, зокрема, забезпечення робочими місцями та реалізація підприємницького хисту молодих, креативних і талановитих людей, стримування процесу “відпливу мізків” з України, а також підвищення загального рівня добробуту населення.

1. *Creative economy outlook and Country profiles: Trends in international trade in creative industries [Електронний ресурс] // United Nations. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webditcted2016d5_en.pdf.* 2. Киристюк С. В. Міжнародні та вітчизняні тенденції розвитку креативної економіки / С. В. Киристюк. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – С. 68–72. 3. Вахович І. Розвиток креативних індустрій: регіональний вимір : моногр. / І. Вахович, О. Чуль. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 288 с. 4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 5. Лук'яненко Д. Ідентифікація креативних інвестицій в глобальній економіці / Д. Лук'яненко, М. Бурмака, Т. Галахова // Міжнародна економічна політика. – 2016. – №2. – С. 7–20. 6. Озімчук О. В. Вплив інвестицій на економічний розвиток України / О. В. Озімчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 6. – С. 224–228. 7. Субочев О. Аналіз взаємозв'язку і взаємовпливу економічного росту та іноземних інвестицій / О. Субочев // Міжнародна економічна політика. – 2012. – № 1. – С. 209–227. 8. Hendrik van der Pol. Key role of cultural and creative industries in the economy [Електронний ресурс]. – Hendrik van der Pol // UNESCO Institute for Statistics, Canada. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.oecd.org/site/worldforum06/38703999.pdf>.